

1. Återrapportering från arbetsgrupp

Ifylld återrapport skickas till caroline.rydholm@smhi.se samt registrator@smhi.se senast 15 december 2025. Ange ert "diarienummer", 1:10 medel till arbetsgrupper inom MNKA Myndighetsnätverket för klimatanpassning år 2025" i ämnesraden.

Projektets titel	Säkrare grödor i ett föränderligt klimat genom ökad kunskap om parasiten <i>Cryptosporidium</i>
Sammanställande part	Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)
Deltagande parter	Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten

Vilka resultat har projektet uppnått?	<p>Projektet "Säkrare grödor i ett föränderligt klimat genom ökad kunskap om parasiten <i>Cryptosporidium</i>" är en fortsättning på det tidigare projektet "Kan framtida extremväder leda till fler utbrott av kryptosporidios?", även det finansierat genom MNKA.</p> <p>Bladgrönsaker så som grönkål och bladsallad är de grödor som ofta kopplats till de senaste årens utbrott av kryptosporidios i Sverige. Under 2024 års projekt undersökte vi hur klimatrelaterade riskfaktorer skulle kunna bidra till att grödor kontamineras av <i>Cryptosporidium</i>. Genom studiebesök och provtagningar undersöktes hela produktionskedjan från jord till bord och vi kunde identifiera flera steg i produktionskedjan där en möjlig kontaminering, och en indirekt smittspridning av parasiten potentiellt skulle kunna ske. Vi konstaterade även att det fanns ett behov av att höja kunskapen om <i>Cryptosporidium</i> hos aktörer i hela produktionskedjan av bladgrönsaker. Även om producenterna hade en relativt god kunskap om virus och bakterier så var deras kunskap och förståelse för parasiter så som <i>Cryptosporidium</i> mer begränsad. Detta är relevant då parasiter som <i>Cryptosporidium</i> skiljer sig biologiskt från andra smittämnen som virus och bakterier gällande såväl överlevnad i olika miljöer som metoder för detektion, vilket innebär att analys för förekomst och förebyggande åtgärder inte är desamma, vilket i förlängningen kan leda till en bristfällig kontroll och förebyggande åtgärder. Mot bakgrund av detta genomfördes 2025 projektet "Säkrare grödor i ett föränderligt klimat genom ökad kunskap om parasiten <i>Cryptosporidium</i>" för att i) genomföra kompletterande gårdsbesök och provtagning med fokus på småproducenter, ii) ta fram utbildningsmaterial samt iii) genomföra utbildningsinsatser för att stärka kunskapen om <i>Cryptosporidium</i> hos producenter av bladgrönt.</p> <p>De resultat vi har uppnått:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vi har under projektet besökt tre gårdar, varav en mindre producent, som ett komplement till det tidigare genomförda projektet. Besöket ökade vår förståelse för produktionskedjan då förutsättningarna på en sådan mindre gård är helt annorlunda från de större gårdar vi besökte under 2024 och 2025. Sammantaget har
--	---

	<p>ytterligare gårdsbesök ökat vår (de deltagande myndigheterna) förståelse för produktionen av bladgrönt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi har tagit fram ett utbildningsmaterial om <i>Cryptosporidium</i> i form av en tryckt broschyr med information om parasiten samt hur odlare bäst kan förebygga att deras grödor kontamineras. Broschyren är tryckt i 500 exemplar och kommer att distribueras till odlare och andra aktörer inom hela produktionskedjan. • Vi har genomfört utbildningsinsatser om <i>Cryptosporidium</i> för producenter i form av webinarier.
<p>Har identifierade målgrupper nåtts? Har målgrupperna haft nytt av resultaten? På vilket sätt?</p>	<p>Vår primära målgrupp var odlarna av bladgrönt och dessa har vi kunnat nå genom dels våra studiebesök, både på gårdarna och på Sydgrönt's huvudkontor. Dessa besök skapade en direktkontakt där vi kunde diskutera resultaten från vårt första projekt (till exempel de steg i produktionen där vi identifierat att en möjlig kontamination skulle kunna ske) samt upplysa mer generellt om parasiten <i>Cryptosporidium</i>. Vi har även nått odlarna genom de genomförda webinarier där vi dels haft en presentation om <i>Cryptosporidium</i>, dels har åhörarna även fått möjlighet att ställa frågor. Gensvaret vi fått från dessa fysiska och digitala träffar har varit mycket positivt.</p> <p>Den broschyr vi tagit fram inom ramen för detta projekt är ännu inte distribuerad men kommer att skickas ut brett till odlare genom till exempel branschorganisationer och andra nätverk under början av 2026.</p>
<p>Vad har resultaten från projektet fått för effekt i samhället? Hur ska projektets resultat spridas vidare?</p>	<p>Vår förhoppning är att ökad kunskap om kryptosporidios och om hur odlare kan förhindra att parasiten kontaminerar deras grödor ska bidra till säkrare livsmedel, vilket i sin tur gynnar folkhälsan och påverkar samhället i stort. Genom att öka medvetenheten och ge praktiska verktyg till odlare kan risken för framtida utbrott minska. Det framtagna informationsmaterialet kommer att spridas även efter projektets slut, exempelvis via relevanta nätverk och digitala kanaler, med målsättningen att nå en bred målgrupp och skapa långsiktig effekt.</p>
<p>Övrigt</p>	<p>Vi hade i vår projektplan och budget planerat för provtagning i samband med gårdsbesök. Vi har under projektet inte genomfört någon provtagning på de gårdar vi besökt då inte rätt förutsättningar fanns. I stället har en del av de pengar som budgeterats för provtagning på gård lagts på att utveckla analysmetoden av <i>Cryptosporidium</i> i bladgrönsaker så att vi kan vara bättre rustade när det blir utbrott kopplade till odlare.</p>